

הרה"ג ר' מרדכי דוד נייגרשר שליט"א

איכה ואיכה ובתי המקדש

כשאדם הראשון שכח, כביכול, את תפקידו בעולם ואכל מעץ הדעת, ברח ונחבא בין עצי הגן, ובתוך הגן הדהד קולו של הבורא הקורא ושואל: "איכה?"

האדם הולך מדחי אל דחי, ומנסה להתיצב מחדש לפני האלוקים כפי שהיה לפני שנשאל. ובמקום להתקרב - מתרחק. קין רוצח את הבל. דור המבול משחית דרכו על הארץ. דור הפלגה מלבנים לבנים ומטכסים עצה כיצד למרוד מרידה מתוחכמת יותר מקודמיהם. והאדם מתרחק והולך וקול ה' מהדהד בתוך הגן והשאלה נשאלת וחוזרת ונשאלת: איכה...?

עד שהגיע אברהם אבינו ואמר "הנני!" הנני העומד להחזיר את הגלגל אחורנית ובמקום בו אדם הראשון לא ציית לציווי הנשמע פשוט והגיוני אני אצית לציווי הנשמע הרחוק ביותר מהמח ומן הלב - הנני לעקוד את יצחק. אברהם ויצחק מגיעים למקום העקידה, הוא המקום בו מחדשים את הקשר ועונים על השאלה. הוא המקום שלעתיד יבנה בו בית המקדש.

יעקב אבינו ממשיך בדרכי אבותיו, לבו נמשך למקום בו התפללו אבותיו, אותו מקום עצמו בו החל אברהם לענות לשאלת השאלות והודיע "הנני". בקפיצת הדרך חוזר מחוץ אליה כבר הגיע, ועומד מול הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה במקום העקידה, הוא הוא המקום המקדש העתידי, וכמעט אומר "הנני" ואז...

אומרים חז"ל:

"מר רבי ברכיה ור' חלבו ור' שמעון בן יוחאי בשם ר' מאיר מלמד שהראה הקב"ה ליעקב שרה של בבל עולה ויורד של מדי עולה ויורד ושל יון עולה ויורד ושל אדום עולה ויורד אמר הקב"ה ליעקב אף אתה עולה באותה שעה נתיירא יעקב אבינו ואמר שמא ח"ו כשם שלא לו ירידה אף לי כן אמר לו הקב"ה ואתה אל תירא אם אתה עולה אין לך ירידה עולמית, לא האמין ולא עלה א"ר ברכיה ור' חלבו בשם רשב"י ר' מאיר היה דורש (תהלים עח) בכל זאת חטאו ולא האמינו בנפלאותיו, זה אבינו יעקב שלא האמין ולא עלה אמר לו הקב"ה אלו האמנת ועלית עוד לא ירדת ועכשיו שלא האמנת ולא עלית עתידין בניך שיהו משתעבדין בד' מלכויות בעולם הזה."

כלומר, יעקב הגיע, אך נרתע ואינו אומר "הנני". התשובה על שאלת הקב"ה לא היתה מלאה. וברגע הקריטי כשנקרא לעלות, פחד. וכתוצאה מאותה נסיגה ממשיך עם ישראל בדרכי החתחתים של העולם לחפש את התשובה על השאלה הבלתי נגמרת "איכה?"

עם ישראל מתיצב לפני ה' במעמד הר סיני ואומר: "הנני" - "נעשה ונשמע" התשובה על השאלה בהישג יד, וכמעט כמעט חוזרים למקומם בגן עדן. "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם..." ואז שוב נופלים, חוטאים בעגל... "אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תיפולו". ושוב מהדהד קול האלוקים המתהלך בתוך הגן "איכה..."

הם נמצאים בארצם, הם יוצאים לגלות וחוזרים לארצם, ושוב יוצאים לגלות. וכך "גולה אחר גולה גלתה יהודה כולה". אהלה בוכה ואהליבמה עונה, והשאלה המנסרת בחלל העולם אינה מקבלת תשובה.

איכה ישבה בדד במקום איכה! מ"איכה אשא לבדי" דרך "איכה ירדוף אחד אלף ושנים ניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם", "איכה היתה לזונה קריה נאמנה" ועד איכה ישבה בדד

איכה פרושו: היכן, היכן אתה. איכה פירושו איך זה קרה? איך זה קרה שלא יודעים היכן אתה? היכן ה"אני" הפנימי שלך? אותו "אני" פנימי שהיה קשור במהותו לבורא?

גם איכה וגם איכה בגי' ל"ו ואמרו רבותינו: "א"ר שמעון בן פזי לשון איכה גימטריא ל"ו כנגד ל"ו כריתות" (ילקוט שמעוני איכה - פרק א - המשך רמז תתרב) שבגלל שעברו על ל"ו עבירות שעליהן יש עונש כרת הגיע החרבן. ויש לשאול מה הדגש על

הרה"ג ר' מרדכי דוד נויגרשר שליט"א

עבירות שיש עליהן עונשי כרת דווקא? הרי יש עבירות שענשן מלקות או מיתות בית דין או מיתה בידי שמים? מדוע דווקא הכריתות מסמלות את חרבן הבית?

אלא שכרת פירושו כריתה וניתוק זוהי מהותו של החרבן, כפי שיוסבר להלן. יכול אדם לקבל מלקות ואף עונשים חמורים יותר ועדין הדרך פתוחה לפניו לחדש את הקשר ולהגיע חזרה אל קרבת אלוקים, ולענות "הנני" על שאלת "אֵיפָה", אך אותן עבירות שעונשם כרת הן המסוכנות ביותר.

בתי המקדש - הקשר בין העולמות

בית ראשון חרב בגלל עבירות חמורות - שלש העבירות החמורות שבהן קיים הדין של יהרג ואל יעבור. ובית שני בגלל עבירות קלות ביחס - שנאת חנם והמסתעף ממנה. (הערת הבן-איש-חי).

ונראה להסביר:

רמח"ל כתב חיבור נפלא בשם "משכני עליון" בחיבור זה רמח"ל מתאר את בית המקדש של מעלה שלעומתו היה בית המקדש של מטה. משה בנה את המשכן "ככל אשר אתה מוראה בהר" וכך גם בצלאל היה חייב להיות בצל א-ל כדי לראות איך בונים משכן למטה. ומשכן זה היה מותאם בדיוק לבית המקדש הרוחני העליון. דומה היה הדבר ללוח בקרה שקשור למרכז הכח, כשלוח בקרה ומתגיו קשורים למרכז כראוי הכל זורם כראוי. כך היה בזמן המשכן, וכך היה גם בתקופת בית ראשון. בית המקדש שבנה שלמה היה גם הוא מותאם לחלוטין לזה של מעלה וכיון שמצב בית מקדש של מעלה באותה שעה השתנה מהמצב שהיה בזמן המשכן, היו צריכים שינויים, ושינויים אלה נעשו "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכות התבנית" (דברי הימים א פרק כח) כפי שהתגלה לדוד ולשלמה. משחרב בית ראשון התחלף בית מקדש של מעלה, כי שם לא נחרב, שלו היה נחרב היה כל העולם הופך לאפס ותוהו, אלא שהתחלף, ובמקומו ניצב בית המקדש שיבנה לעתיד לבוא, והוא שהתגלה ליחזקאל (כמבואר ומפורט בסוף ספרו). כשבאו לבנות את בית מקדש שני, גרם החטא ולא היו ראויים לבנות את בית המקדש שראה יחזקאל. מה גם, שבית מקדש זה, שהוא שיבנה במהרה בימינו, נבנה בשיתוף של עליונים ותחתונים. שתחילה צריך לרדת היסוד שלו מלמעלה, וסביב יסוד זה בונים בני ישראל חלקם, ובאותה שעה לא ירד מלמעלה. בנו אפוא בית מקדש שבחלקו דומה לבית ראשון ובחלקו לא, והכל על פי הוראת נביאי הדור אנשי כנסת הגדולה, וההתאמה בין בית מקדש זה השני לבין בית מקדש של מעלה לקתה בחסר. חוסר התאמה זה עמד ביסוד הסיבה להבדלים בין בית ראשון לבית שני, ובא לידי ביטוי ב"חריקות" בעולם בכל תחום. וכשחרב גם בית שני והעולם נותר ללא אותו מרכז מקשר "אין לך יום שאין ברכתו מרובה משל חברו" עד ימינו אנו.

ומעתה נוכל לנסות ולהבין:

כיון שבית ראשון היה קשור הדוק לבית מקדש של מעלה, היה מעמדו איתן, ורק עבירות כבדות משקל יכלו להחריבו. ואכן כשעברו עבירות כע"ז ג"ע ושפ"ד - נכרת הקשר וחרב הבית. בבית שני, לעומת זאת, הקשר היה רופף מלכתחילה, ולכן לא היה צריך עצמה כזו של טומאה וגם דברים קטנים-לכאורה כרתו את הקשר בין בית המקדש למרכז הרוחני של מעלה.

והוא שאמרנו, איכה, בגי' 36 הוא כנגד העברות שענשן כרת דווקא, כשהקב"ה שואל אֵיפָה ולא מקבל תשובה עלול הדבר להעיד חלילה שהקשר שהיה, נכרת. ועל זה מתאונן משה "איכה אשא לבדי" ו"איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם", וישעיהו "איכה היתה לזונה קריה נאמנה" וירמיהו מקונן ב"איכה", כי 36 העבירות האלו הכורחות את הקשר, מסמלות את חרבן בית המקדש שהיה כריתת הקשר בין העליונים והתחתונים.

וכלעומת ל"ו העבירות המדוברות ישנם בכל דור ודור ל"ו צדיקים המקיימים אותנו ואת העולם כולו כי הם, כל עיסוקם הוא לחדש את הקשר בין העולמות ובינינו, לבין הבורא, ולתחזק אותו.